

TUNISZ ÉS AZ INVÁZIÓ

E GYEZERKILENC SZÁZ NEGYVENEGY márciusában a tengelyhatalmak hadvezetése az egész világot meglepte azzal a merész hadászati sakkhúzással, hogy egy német páncélos hadtestet — Rommel tábornok vezérlete alatt — áthajóztatott Olaszország déli részéből Líbiába.

Majd az Észak-Afrikában egészen rendkívüli lendülettel és eséllyel működő német-olasz páncélos haderő erős izgalomban tartotta az angol világbirodalom vezető köreit. Különösen izgalmassá vált a helyzet, mikor az olasz-német haderő a múlt évben Tobruknál döntő győzelmet aratott az angol-amerikai hadsereg fölött, majd ezt üldözve, átlépte Egyiptom határát és El Alemeinig nyomult. Az angol világbirodalomnak ekkor még azzal a lehetőséggel is kellett számolni, hogy Egyiptom északi részét és vele együtt a fővárost, Kairót az ellenség szállja meg, s hogy ennek hatása alatt Egyiptom, valamint az egész arab világ átáll a tengely oldalára és így a szuezi csatorna többé nem szolgálhat összeköttetésül az angol szigetország és India között.

Az eseményeket távolról szemlélők előtt egyenesen rejtélyesnek tűnt fel, hogy a fölényes angol hajóhad és erős angol légi kötelékek jelenlétében, aztán Málta angol tengerészeti és légi támpont közvetlen közelében miként biztosíthatta a tengely ilyen hosszú időn át az északafrikai tengelyhaderők ellátását. Az általános vélemény az volt, hogy egészen rendkívüli vezető és szervezőképesség, vakmerőség és hadi szerencse példátlan összetalálkozása párosulva az angol hadvezetés túlságos nehézségével volt szükséges annak a csodának a létrehozására.

Az angol közvélemény csak akkor nyugodott meg, mikor 1942 novemberében egy vegyes angol-amerikai haderő hajózott ki Marokkóban és Algériában, tehát az akkor még mindig Egyiptomban álló német-olasz hadsereg hátába és ugyanakkor támadásba ment át. Az angolszászok lassúsága azonban még egy teljes félévvel hosszabbította meg ellenfeleinek afrikai tartózkodását.

Még nem tudjuk, hogy mi okozta a Marokkóban és Algériában partraszállt angolszász haderőknek ezt a feltűnő késedelmeskedését. Talán egész biztosra akartak menni és ezért vártak az Egyiptomból elindult angol 8. hadseregnek Tunisz határára való beérkezésére? Vagy azt hitték, hogy a tengely-hadvezetés nem fog új csapatokat küldeni Afrikába Tunisz megszállása és Rommel hadai hátának fedezése céljából? Vagy abban reménykedtek, hogy Rommel csapatai nem is vonulnak Tuniszba, hanem az útbaeső afrikai kikötőkből — Tobrukából, Bengháziból és Tripoliszból — visszahajóznak Európába?

Bármiként álljon is a dolog, a tény az, hogy mielőtt az angolszászok az orruk előtt fekvő Tuniszba bevonultak volna, ott Európából légi úton szállított német csapatok jelentek meg és ezeket rövidesen követték áthajózott német és olasz kötelékek. Így történt meg, hogy a csak ezután végrehajtott angolszász megszálló kísérletek igen érzékeny veszteség mellett kudarcot vallottak.

Sokan úgy vélik, hogy vagy egy ilyen angolszász kísérlet visszaverése után, vagy általában a tél végén vagy kora tavasszal, mikor az angolszászok még nem rendelkeztek légi fölényvel, a német-olasz hadsereg elhagyhatta volna Afrikát. Német megokolás szerint a német-olasz afrikai haderő feladata azonban az volt, hogy a végsőkig kitarva szerezze meg az időt Európa déli partvidékének megerősítésére és általában a Földközi-tenger északi partjának védelme érdekében szükséges rendszabályok megtevésére. Ez a feladat kívánta meg, hogy a szóban forgó haderő még tavasszal is Afrikában maradjon.

Az angolszászok számítottak arra, hogy a tengelycsapatok megkísérlik az Európába való visszatérést. A tuniszi harcok különböző időszakában számok is voltak forgalomban, hogy mennyi tengelycsapat menekülhetne el. Az oknyomozó hadtörténelem ezzel a kérdéssel még bizonyára sokat fog foglalkozni. Egy bizonyos. Az ellenállás beszüntetése azért következett be, mert az angolszász tengeri és légi fölény megakadályozta annak az aránylag mérsékelt hajó és légi forgalomnak fenntartását is, ami szükséges lett volna a tengely hadsereg utanszállítási szükségleteinek folytatólagos biztosításához.

A szerepek most megcserélődtek. Eddig a tengely haderői harcoltak Európán kívül az angolszászok ellen. Most az angolszász haderőnek kell majd Európába átjönni.

Mármost több alapvető kérdés merül fel. Először: akarnak-e az angolszászok valóban Európa szárazföldjére átjönni, vagy csak megelégednek a szicíliai csatornának biztosításával a zavartalan hajózás számára? Másodsor: mikor akarnak átjönni? Harmadszor: hol lesznek az angolszász partraszállás helyei?

Az első kérdésre igennel válaszolhatunk. Több mint valószínű, hogy az angolszászok északafrikai vállalkozásának útja nem csupán a Gibraltár és Suez között levő tengeri út biztosítása, hanem még az is volt, hogy megszereztesék a Földközi-tenger dél-észak irányú áthajózásához a legalkalmasabb kiinduló pont. Az is nyilvánvaló, hogy a tengelyhatalmakat egyedül tengerzár alkalmazásával és légi támadásokkal nem lehet belátható időn belül ellenállásra teljesen képtelenné tenni. Ez a két eszköz vagy eljárás igen hatásosan előkészítheti a földi támadást (az inváziót), de arra még nincs bizonyíték, hogy döntő eredményt el is érhetne.

A második kérdésre, — hogy mikor kezdődik az invázió — már nehéz választ adni.

Pantelleria elfoglalásából ugyanis még nem következik az invázió megindítása; bevezetésnek tekinthető, ha követi Szicília megtámadása. Ma még csak arra támaszkodhatunk, hogy az angolszász vezetők megadták az invázió végrehajtásának általános időpontját: ez év elején a Casablancában tartott tanácskozáson azt a határozatot hozták, hogy kilenc hónapon belül, tehát a folyó év szeptember végéig terjedő idő alatt megindulnak Európa ellen, a tengely földi haderőivel való megütközés céljából. Az akkor elhangzott magyarázatokból az az általános vélemény alakult ki, hogy Tunisz elfoglalását nyomon követi az Európába való áthajózás megalapozása Szicília és Szardínia elfoglalásával. Tavasszal aztán az Észak-Afrikában vezénylő amerikai tábornok kijelentette, hogy Tuniszt a tengelyhatalmak csapatától június közepére elragadja. Szándéka egy hónappal hamarabb valósult meg. Az áthajózáshoz tehát az angolszászok — jó felkészülés esetén — május második felében már hozzáfoghattak volna. Jelen fejtegetéseink lezárásakor (június közepén) azonban egy kétségtelenül invázióknak tekinthető hadművelet még nem kezdődött meg, mert — miként már említettük — Pantelleria elfoglalása a szicíliai csatornának a hajózásra való biztosítását is célozhatta. Az angolszász lassúságnak vagy methodikus, óvatos eljárásnak persze alapos okai lehetnek. Talán az észak-afrikai haderők még nincsenek készen olyan nagyarányú hadműveletre, mint amilyenek az inváziót kell tekintenünk. Vagy talán a szovjet arcvonal támadására várnak, mert megállapodás történt bizonyos időbeli együttműködésben. Az is lehetséges, hogy az invázióknak légi támadásokkal és megtévesztő célzatú hírekkel való előkészítése még nem érte el az angolszászok által várt hatást. Olyan vélemény is elhangzott, hogy nem

lehetetlen az invázióknak elhalasztása a jövő évre — a támadók közös meg-egyeztésével. A folyó évben tehát csak az „idegháború“ volna soron, súlyosbítva állandóan növekvő erőben végzett légi támadásokkal. Az utóbbiak nagy hatását eléggé bizonyítja a spanyol javaslat a légi támadások térbeli korlátozására. Mindez utal az invázió elhalasztására.

Nem áll az, hogy az idő akár az egyik, akár a másik félnek különösen kedvezne. Csupán annyi az igaz, hogy Angliának a háború kitörése után még bizonyos időre volt szüksége, hogy felkészüljön a mérkőzésre, mert a német—lengyel ellenségeskedések kirobbanása a szinte teljes készületlenség állapotában találta. Hajóhada ugyan rendben volt, de földi és légi hadereje még mennyiségileg sem volt elegendő arra, hogy a németekkel a sikerre való reménnyel megütközzék. Arra számított, hogy szövetségeseinek, különösen a franciák Maginot-vonalának ellenállása megszerzi neki a fegyverkezéshez szükséges időt. Bár ez a reménye nem teljesült, mert 1940 júliusáig minden szövetségese és fegyvertársa összeroskadt, mégis az angol anyaország szigeti fekvése, az angol domíniumoknak és gyarmatoknak pedig tengerentúli helyzete biztosította az időt, míg a viszonylagos nyugalmat a fegyverkezési időszak alatt megszerezte az a körülmény, hogy új szövetségeseik — Jugoszlávia és a Szovjetunió — magukra vonták a német erőt. Most azonban a fegyverkezés befejeztével már nem lehet angolszász cél a háború elhúzása. Más kérdés persze, hogy a háború nem szándékos, vagyis kényszerű elhúzódása a hadviselő felek melyikének okoz több hátrányt, mint előnyt. A választ erre a kérdésre olvasóinkra bízuk.

A harmadik kérdésre: hol kerülhet sor Európa szárazföldjén angolszász partraszállási kísérletre, a válasz támaszkodhatik egyrészt földrajzi adottságokra, másrészt az ezek alapján már megtörtént angolszász erőcsoportosításra. Nem vagyunk tehát csupán találgatásokra utalva.

A kihajózás elképzelhető Norvégiában vagy a La Manche-csatorna déli oldalát alkotó francia—belga—holland parton. Aztán ezzel párhuzamosan elképzelhető az angolszász partraszállási kísérlet Szicíliában és Szardíniában, az olasz félszigetnek a Tirrén-tenger mosta partján, valamint a Balkán-félsziget epiruszi, de inkább tesszáliai és tráciai partján, de a lehetőségek körébe tartozik az is, hogy semleges török terület kiero-zsakolt felhasználásával kíséreltetik meg a Balkánra való benyomulást.

Az északi hadseregcsoport az angol szigetországban és részben Izlandon állomásozó, támadó hadműveletekre felfegyverzett angol (anyaországbeli és kanadai) és amerikai hadosztályokból áll. Persze, nem tudhatjuk, hogy hány hadosztály lehet ott. Nem is akarunk becslés-kebe bocsátkozni.

Az angol haderő 1917 tavaszán (tehát 2³/₄ évi háborúskodás után) 94 gyalogos és 13 lovas hadosztályt számlált. Ebből a franciaországi hadszíntéren volt 62 gyalog és 5 lovashadosztály. A többinek elosztása a következő volt: Angliában mint tartalék 9 gyalog és 3 lovas, Macedóniában 6 gyalog, Egyiptomban 5 gyalog és 2 lovas, Irakban 5 gyalog és 1 lovas, Indiában 7 gyalog-hadosztály. Ezenfelül Kelet-Afrikában a német gyarmati csoportokkal szemben különleges indiai és afrikai kötelékek álltak.

Biztosra vehető, hogy Anglia ebben a háborúban nagyobb erőfeszítést tett, ha nem is azonnal, de Franciaország összeomlása után, mikor abba a kényszerhelyzetbe került, hogy ellenséges invázió ellen kellett felkészülnie. Később pedig a japán beavatkozás bírta újabb erőfeszítésre, hogy legalább Indiát óvja meg az ellenséges inváziótól. Mármost az olvasó tetszés szerint eloszthatja ezt a nagyobb, például 120—150 hadosztálynyi erőt az európai főhadszíntéren alkalmazni szándékolta három hadsereg-

csoportra és az ázsiai mellékhadszintérre. Az angol haderő nagyságát és létszámát illetően összehasonlításként vehető, hogy 1914 augusztusában a 2.1 millió főerjű osztrák—magyar tábori hadsereg 48 gyalog és 11 lovas hadosztályból, 1 önálló tábori, 21 népfőlkelő és 14 menetdandárból állt.

Az első világháború amerikai hadserege 1917 tavaszán mozgósított. 1918 nyarán a franciaországi hadszíntéren 23 erős amerikai hadosztály (egyenként 28.000 főnyi létszámmal) volt. A háború befejezésekor az amerikai hadsereg létszáma elérte a 3½ millió főt. Ebből 2 millió volt Európában, a többi Amerikában volt átszállításra készen. Most az amerikai hírek egy 7—8 (sőt 11) millió főnyi hadsereg felállításáról számolnak be. A fentiek szerint ez is elosztandó volna egy kisebb európai és egy nagyobb ázsiai részre.

Az angolok a második világháború eddigi véráldozatát kerekén 550.000 főben adják meg. Ezzel szemben Anglia vesztett az első világháború alatt 1914 augusztustól november végéig szinte szünet nélkül vívott csatákban 677.000 főt, az 1915 évi tavaszi csatában 233.000, az 1915. évi őszi csatában 186.000, az 1916. évi Somme-csatában 500.000, az 1917 tavaszi csatában 414.000, az 1917 őszi csatában 406.000, 1918 március—júniusban 688.000 főt, vagyis ugyanannyi idő alatt, mint amióta a második világháború tart, csak a nagy csatákban 3.1 millió főt. Amerika vesztesége eddig elenyésző csekély i még a 90.000 főt sem érte el.

Térjünk vissza a jelen helyzet taglalására.

A déli hadseregcsoport erejéről már valamivel többet tudunk vagy sejtünk, mint az északiról. Ez a csoport felöleli a Tuniszi harcokban szereplő angol 1. és 8. hadsereget, az amerikai 5. hadsereget, valamint Giraud és De Gaulle francia tábornokok kötelékeit. Ezek a francia kötelékek részben még szervezés alatt állanak. A teljes erőt Giraud tábornok 400.000 főben adta meg. Az afrikai francia birtokok néperejéből (kerekén 40 millió lakos) ennyi egész könnyen kiállítható. Ami az egész csoport létszámát illeti, utalunk a tuniszi harcok idejéből származó hírekre, hogy a tengelycsapatoknak sokszoros túlerő ellen kellett küzdeni. A kölcsönös erőviszonyok szerint tehát adódnék angolszász részen az 1 millió főt túlhaladó létszám.

A délkeleti hadseregcsoportot alkotják a szövetségeseik közelkeleti haderői. Ezekhez tartoznak: az Egyiptomban állomásozó „Nilus“ angol hadsereg, az Irán, Irak, Szíria, Palesztina területén levő angol 9. és 10. hadsereg, a „keletafrikai“ amerikai hadsereg, egy a Szovjetunió területén lengyel hadifoglyokból szervezett és a Közelkeletre szállított mintegy 75.000 főnyi lengyel hadsereg, amelyet más elmenekült lengyel csapatok megerősítettek, az Iránt megszállva tartó szovjet hadsereg, a szíriai francia csapatok (ezek béketagozása 1 gyalghadosztály és 1 lovasdandár volt). Ennek a hadseregcsoportnak létszáma is felülmúlhatja az 1 milliót.

Minden további következtetéshez hiányzik a megbízható alap.

JULIER FERENC